רבי נתך said; he read and tilted

- רבי נתן אומר קרא והטה

OVERVIEW

רבי נתן taught that רבי בון אלישע read אור הנר and he actually was (not that he only intended to be מטה) and was מחלל שבת בשוגג. Our תוספות. explains why the גמרא did not ask here as it asks in other places; how is it possible for a צדיק to sin (even) בשוגג.

מוספות anticipates the following difficulty

הכא ובמכות (דף ה,א) גבי יהודה בן טבאי שהרג עד זומם Here (in our גמרא and in מסכת מכות regarding יהודה בן טבאי who killed an עד זומם -

ובהאשה רבה (יבמות דף צו,ב) גבי הא שנקרע ספר תורה בחמתן – And in פרק האשה רבה regarding the incident where a ספר תורה was torn because of their anger; in all these situations, the גמרא -

לא פריך ומה בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה כולי – Does not ask (as it asks regarding other instances³); 'and if regarding the animals of a צדיק, we know that הקב"ה does not cause them to stumble, etc., then certainly הקב"ה will not allow the צדיק to stumble. The reason the גמרא does not ask by these aforementioned incidents is as -

אומר רבינו תם דלא פריך בשום מקום אלא גבי אכילת איסור – The ר"ה explains that the גמרא does not ask this question unless it is an incident regarding eating forbidden foods -

שגנאי הוא לצדיק ביותר⁴ –

For that is exceedingly shameful for a צדיק. The aforementioned cases were not in regards to eating, therefore this question was not asked.

תוספות anticipates further questions:

וההוא דערבי פסחים (פסחים דף קג,ב ושם) דרבי ירמיה אישתלי וטעים קודם הבדלה

 $^{^{1}}$ An עד זומם is one who testified falsely (it was found out [through the testimony of two other witnesses] that at the time he claimed he saw the incident he actually was somewhere else in the presence of these two witnesses). The rule is that whatever punishment the impeached witness wanted to inflict on the defendant, the witness receives this same punishment. This עד זומם testified that the defendant is liable for the death penalty and he was impeached. יהודה בן טבאי killed this one עד זומם (not two). This is illegal for we only punish the עדים if both עדים were found to be זוממין (not only one).

² Two תגאים were having a dispute and were so carried away that a ס"ת was torn because of them (each one was pulling the ס"ת in his direction to prove his point).

³ See גיטיו ז_יא וש"נ.

⁴ See 'Thinking it over' # 1.

And regarding that ערבי פסחים where ר' ירמיה forgot and tasted food before, which is a prohibition of eating -

והנהו דמסכת ראש השנה (דף כא,א) דקאמר –

And those people which the גמרא mentions in מסכת, where לוי said,

בסים תבשילא דבבלאי בצומא רבה דמערבא

'the cooked food of the בבלאי is very sweet on the day of the big fast in the west (צדיקים ';5 the people of בבל (among whom there were צדיקים) transgressed an איסור אכילה and nevertheless the גמרא did not ask ומה בהמתן של צדיקים וכו'

responds:

התם לא הוה מאכל איסור אלא השעה אסורה –

There (in those two case of יו"כ and יו"כ), the food was not forbidden, but rather at that time it was forbidden to eat; this is not such a גנאי as eating a מאכל איסור.

ובבראשית רבה⁶ אמרינן רבי ירמיה שלח לרבי זירא חד טרסקל דתאנים –

And in בראשית רבה we say; ר' ירמיה sent to ר' זירא one basket of figs -

-ומסיק בין דין לדין מתאכל תאנתא בטבלא בטבלא

And he concludes there that between the two of them the dates were eaten while they were מבל; there it is case a אכילת איסור -

הא קאמר עלה רבי אבא בר זימנא בשם רבי אליעזר זעירא – הא קאמר עלה רבי אבא בר זימנא בשם רבי אליעזר זעירא regarding this incident -

אם הראשונים מלאכים אנו בני אינש ואם הם בני אינש אנו כחמורים – If our predecessors are like angels, we are like people, and if they were people then we are like donkeys -

ולא כחמורו של רבי פנחס בן יאיר:

But not like the donkey of ר' פנחס בן יאיר who refused to eat טבל, while here טבל was eaten.

SUMMARY

It is very shameful for a צדיק to eat non – כשר food, and 'ה will (usually) protect him so that he will not stumble into this sin.

 $^{^{5}}$ לוי came to בבל on the day which according to the בבלאי was the eleventh of תשרי; however in בי"ד was the and so really it was יום כפור rebuked them saying your food tastes very sweet on the fast day of יו"ב.

 $^{^6}$ היי שרה פרשה ס,ח. The מדרש there relates that ר' ירמיה assumed that ר' איי שרה פרשה ס,ח will surely tithe them before eating, while ר' ירמיה assumed that ר' ירמיה ירא ירמיה ירא בירא ירא ירמיה.

⁷ See 'Thinking it over' # 2.

THINKING IT OVER

Why indeed is it that מידי אל תקלה אין הקב"ה applies only to מידי אכילה and not to other מבל אסור and also why only a מאכל אסור (like טבל) but there is no such protection if it is a מאכל מותר but in a זמן איסור (like יו"כ)?

2. תוספות states that the dates were eaten בטבלא. Does that mean they were eaten by the household of ר' זירא (but not by ר' זירא himself) or does it mean that ר' זירא ate these dates? If it refers to ר' זירא why indeed did not הקב"ה protect him from such a גנאי 10

⁸ See footnote # 4.

⁹ See footnote # 7.

¹⁰ See מהרש"ל ומהר"ם.